

strach na wróble

Przeinaczales argumenty przeciwnika, aby latwiej go zaatakowac.

Nadinterpretacja, przeinaczenie bądź zmyslenie argumentów drugiej osoby pomaga ukazać własny punkt widzenia jako racjonalny. Takie nieuczciwe zachowanie podkopuje fundamenty rzeczowej debaty.

Przykład: Krzysztof stwierdził, że powinniśmyłożyć większe fundusze na ochronę zdrowia i edukację. Tomasz mu odpowiedział, że jest zaskoczony, iż Krzysztof tak bardzo gardzi własnym krajem, aby pozostawić go na pastwę wroga, obcinając wydatki na obronność.

równia pochyła

Zalozyłeś, że jeśli zdarzy się A, to zdarzy się Z, zatem nie powinniśmy dopuścić do wydarzenia A.

Ten problem z wnioskowaniem polega na unikaniu samodzielnej analizy problemu. Zamiast tego przedstawia się hipotezytczne, dramatyczne skutki zdarzeń. Ponieważ nie ma żadnych dowodów na zaistnienie takich skutków, jest to rodzaj odwołania się do emocji poprzez strach. W efekcie argument jest skazony bezpodstawnymi przypuszczeniami.

Przykład: Karol twierdzi, że jeśli teraz pozwolimy na małżeństwa tej samej płci, to niebawem pozwolimy ludziom brać ślub z rodzicami, samochodami, a nawet małpami.

wyjątkowe traktowanie

Zmieniles linię obrony lub stworzyłeś wyjątek w momencie, kiedy Twoje twierdzenie upadło.

Ludzie to śmieszne stworzenia i nie lubią się mylić. Wiele osób trzyma się kurczowo starych przekonań, zamiast czerpać korzyści ze zmiany zdania. Jednym ze sposobów obrony fałszywych przekonań jest racjonalizacja przyczyn, dla których ludziom się wydaje, że stare prawdy na zawsze muszą pozostać prawdziwe. Zwykle niemożliwo jest znaleźć powody, aby wierzyć w to, co akurat nam pasuje. Przebudowanie własnych wierzeń z poglądów wobec otaczającego świata wymaga bowiem sporej dozy szczerości i uczciwości wobec samego siebie.

Przykład: Edward twierdził, że potrafi czytać w myślach. Kiedy jego umiejętności zostały poddane naukowym testom, okazało się, że nagle „znikły”. Edward wyjaśnił, że tylko ten, kto wierzy w jego zdolności, jest w stanie ich doświadczyć.

paradoks hazardzisty

Traktowales niezależne zdarzenia losowe jak zdarzenia zależne (np. wyniki gier losowych).

Można powiedzieć, że ten popularny sofizm pomógł w powstaniu Las Vegas, na środku pustyni Nevada. Zgoda, że prawdopodobieństwo wystąpienia jakiegoś bardzo długiej serii zdarzeń losowych jest małe, ale nadal są one do siebie niezależne (na przykład: każdy wynik gry w ruletkę jest niezależny od poprzedniego).

Oczywiście, jest mała szansa na wyrzucenie 20 razy pod rząd reszki, ale nawet jeśli to się zdarzy, to kolejna reszka nadal wypadnie z prawdopodobieństwem 50%.

Przykład: Fryderyk grał w ruletkę. Sześć razy pod rząd wypadły czerwone, więc Fryderyk założył, że teraz będzie większa szansa, że wypadną czarne. Postawił cały majątek na czarne – i szybko go stracił.

czarny i biały

Sprawdziles sytuację do wyboru pomiędzy dwoma możliwościami – podczas gdy faktycznie istnieje ich o wiele więcej.

Ten sofizm jest znany także jako fałszywy dylemat. Ta błędna taktyka wygląda niby na poprawną – jednak po bliższej analizie okazuje się, że możliwości jest jednak więcej.

Binarne, czarno-białe myślenie nie dopuszcza dodatkowych zmiennych, warunków czy też środowisk. Ogranicza argumenty do dwóch możliwości i przesłania racjonalną, rzeczową debatę.

Przykład: Szukając poparcia u swoich wyborców, prezes partii powiedział: „albo jesteście ze mną, albo z wrogami narodu”.

brak związku przyczynowego

Zakladales, że występowanie związku pomiędzy jednym a drugim zdarzeniem oznacza, że to pierwsze zdarzenie spowodowało drugie.

Wiele osób myli korelację (występowanie czegoś jednocześnie lub w kolejności) ze związkiem przyczynowym (tzn. powodowaniem jednej rzeczy przez drugą). Tymczasem korelacja bywa czasem przypadkowa albo może być związana z inną przyczyną.

Przykład: Wskazując na wykres, Robert stwierdził, że temperatura na świecie na przestrzeni kilkuset lat wzrasta, podczas gdy w tym samym czasie spada liczba piratów. Zatem wysnuł wniosek, że piraci powodują ochłodzenie planety, zaś ich brak – globalne ocieplenie.

argumentum ad hominem

Zaatakowales personalnie swojego oponenta (lub jego cechy osobiste), aby podważyć jego argumenty.

Ad hominem przybiera formę mniej lub bardziej subtelnej dyskredytowania przeciwnika (jego cech charakteru lub cech osobistych). Skutkiem tego atakujący może podważyć czyjeś argumenty nie angażując się w rzeczową dyskusję.

Przykład: Irena pokazała wymowne i przekonujące argumenty przemawiające za bardziej sprawiedliwym systemem podatkowym. Grzegorz zapytał publiczność, czy powinniśmy wierzyć kobiecie, która nawet nie jest zamężna, była kiedyś aresztowana, a poza tym trochę dziwnie pachnie.

wybuchowe pytanie

Zadales pytanie zbudowane w taki sposób, że przeciwnik nie mógł na nie odpowiedzieć bez wyglądanía na winnego.

Wybuchowe pytania są skuteczne, kiedy przeciwnik chce nas zbicz z tropu (tę względu na „zapalny” charakter takich pytań). Osoba odpowiadająca na wybuchowe pytanie jest zmuszona do obrony i może się peszyć.

Przykład: Hania i Julia podkochiwały się w Darku. Kiedy Darek siedział w zasięgu głosu, Hania zapytała Julię, czy nie ma ona przypadkiem problemów z narkotykami.

na jednym wozie

Odwolales się do popularności jakiegoś twierdzenia (faktu), że wiele osób coś robi lub twierdzi), podczas gdy nie stanowi to żadnej przesłanki do prawdziwości tego twierdzenia.

Luka w tej argumentacji jest prosta – popularność idei nie ma wpływu na to, czy jest ona prawdziwa. Gdyby tak było, przez wiele tysięcy lat Ziemia byłaby płaska, a dopiero potem stałaby się kulista.

Przykład: Andżelika powiedziała, że gdyby horoskopy były kłamstwem, to nie wierzyłyby w nie od wieków miliony osób.

zapętlenie

Przedstawiles zapętlający się argument – taki, w którym wniosek już jest zawarty w założeniu.

Ta logicznie niespójna argumentacja pojawia się w sytuacjach, kiedy ludzie mają głęboko zakorzenione przekonanie o prawdziwości argumentu i przyjmują go jako oczywistość. Zapętlający się argument jest zły przede wszystkim dlatego, że nie jest dobry.)

Przykład: Słowa Wielkiego Zorbo są bez skazy i doskonałe. Wierny o tym, ponieważ tak napisał Zorbo w Wielkiej i Nieomyślnej Księdze Najprawdziwszych Słów Zorbo, które Są Prawdą i Nigdy Nie Powinny Być Kwestionowane.

odwołanie się do emocji

Próbowales manipulacji emocjonalnej zamiast przedstawiania poprawnych, rzeczowych argumentów.

Manipulacja emocjonalna to min. odwołanie się do strachu, zazdrości, nienawiści,łości, dumy itp. Warto zauważyć, że czasem logicznie spójny argument może spowodować reakcję emocjonalną lub mieć jakiś aspekt emocjonalny, ale problem z tym sofizmatem logicznym występuje wtedy, kiedy emocje są używane zamiast logicznego argumentu, albo nie istnieje żaden racjonalny powód obrony danego punktu widzenia.

Wszyscy ludzie – oprócz socjopatów – doświadczają uczuć, więc odwołanie się do emocji jest popularnym i skutecznym elementem w dyskusji. Jednak taka manipulacja uczuciami jest nieuczciwa.

Przykład: Łukasz nie chciał zjeść owczego mózdzku i płucek ze szpinakiem, ale ojciec powiedział mu, żeby lepiej pomyślał o biednych, głodujących dzieciach z krajów Trzeciego Świata, które nie mają co włożyć do garnka.

tu quoque

Unikalenes angażowania się krytykę poprzez odwrócenie jej w stronę oponenta – czyli odpowiedziałes zarzutem na zarzut.

Te frańskie słowa, wymawiane „tu kukue”, oznaczają dosłownie „ty też”. Ten błąd logiczny (nazywany także odwołaniem do hipokryzji) używany jest do odwrócenia uwagi przeciwnika, ponieważ musi się on wówczas skupić na obronie zamiast na ataku.

Przykład: Hubert zapytał, czy Piotr zjadł jego kanapki. Piotr natychmiast oskarżył Huberta o zjedzenie jego kanapek tydzień wcześniej.

ciężar dowodu

Obciążyles koniecznością przedstawienia dowodów nie osobę wysuwającą teorię (np. siebie), ale osobę, która ją próbuje obalić.

Ciężar dowodu leży na osobie, która stawia twierdzenie, a nie na tej, która jest przeciwnikiem. Niezdolność obalenia twierdzenia (lub po prostu brak chęci, aby to zrobić) nie oznacza, że twierdzenie jest prawdziwe.

Warto jednak zauważyć, że nigdy nie możemy być niczego pewni i każde twierdzenie oparte na dostępnych dowodach może być prawdziwe – odrzucanie go dlatego, że nie zostało udowodnione ponad wszelką wątpliwość, także jest błędem.

Przykład: Bernard oświadczył, że obecnie na orbicie wokół Słońca, pomiędzy Ziemią a Marsem, krąży czajnik. Ponieważ nikt nie był w stanie obalić jego twierdzenia, Bernard stwierdził, że to twierdzenie jest prawdziwe.

fałszywy Szkot

Odwolales się do czegoś, co nazywamy „odwołaniem się do prawdziwości”, aby zdyskredytować argumenty przeciwnika.

Ta forma błędnego rozumowania powoduje, że argument staje się nie do obalenia, ponieważ oponent w obliczu kontrargumentów zmienia cel w taki sposób, aby nie dotyczył on rzekomo „prawdziwego” przykładu. Ten rodzaj argumentacji aposterorycznej jest sposobem na unikanie obalenia własnej teorii.

Przykład: Angus stwierdził, że Szkioci słodzą owsianki. Na to Lachlan odrzekł, że jest przeciw Szkotom i stołd owsiankę. Wściekły (jak to prawdziwy Szkot), Angus krzyknął, że żaden prawdziwy Szkot nigdy nie postłd owsianki.

teksański snajper

Wybrales taką grupę danych, która potwierdza Twój argument, albo dopasowales jakiś wzorzec do swoich założeń.

Nazwa tego błędu (zwanego też „fałszywą przyczyną”) jest związana z historią człowieka, strzelającego w losowy sposób w stodoły, a następnie malującego tarcze tam, gdzie padło większość strzałów. To daje wrażenie, że jest on naprawdę dobrym strzelcem.

W losowych danych w sposób naturalny pojawiają się zgrupowania, ale niekoniecznie świadczą to o związkach przyczynowo-skutkowych.

Przykład: Paweł powiedział, że wszystko fajnie, pięknie, ale jego dziadek palił codziennie po 50 papierosów i dożył setki – więc chyba nie ma co wierzyć w te wszystkie badania pokazujące związek pomiędzy paleniem i chorobami.

błąd błędu

Zalozyłeś, że jeśli twierdzenie jest słabo uargumentowane albo jeśli popeiniono błąd logiczny w trakcie jego obrony, to twierdzenie to jest fałszywe.

Logicznie spójna obrona fałszywego twierdzenia jest jak najbardziej możliwa. i odwrotnie – można podać twierdzenie prawdziwe i bronić go za pomocą słabych argumentów i sofizmów.

Przykład: Anna popełniła błąd logiczny stwierdzając, że powinniśmy jeść warzywa, ponieważ jest to modne (brak związku przyczynowego). Krystyna zauważyła popełniony przez Annę błąd logiczny i oświadczyła, że twierdzenie jest fałszywe – a zatem powinniśmy codziennie jeść ocekające tłuszczerem potrawy.

błąd niewiedzy

Zalozyłeś, że jeśli czegoś nie rozumiesz albo nie jesteś pewien, jak coś działa – to prawdopodobnie nie jest to prawda.

Złożone problemy (takie jak np. ewolucja gatunków poprzez selekcję naturalną) wymagają określonego poziomu wiedzy, zanim ktokolwiek będzie w stanie dokonać rzeczowej oceny tematu. Ten sofizm jest wykorzystywany zamiast próby zrozumienia problemu.

Przykład: Olgierd narysował rybę i człowieka, po czym z pogardą zapytał Ryszarda, czy ten naprawdę jest na tyle głupi, aby wierzyć, że ta ryba w jakiś sposób kiedyś zamieniła się w człowieka.

dwuznaczność

Używales wieloznacznych sformułowań i korzystałeś z gier słownych, mając na celu wprowadzenie w błąd oponenta.

Politycy często używają wieloznacznych stwierdzeń, aby potem twierdzić, że mimo wszystko, technicznie nie kłamali. Jest to traktowanie jako sofizm, ponieważ samoistnie wprowadza w błąd.

Przykład: Henryk rozmawiał przez komórkę pod napisem „Zakaz używania komórek”. Poproszony o wyłączenie telefonu odpowiedział, że założył, iż ten napis dotyczy komórki jako pomieszczenia.

błąd genetyczny

Zalozyłeś, że coś jest dobre lub złe tylko na tej podstawie, skąd (lub od kogo) to pochodzi.

Ten sofizm służy unikaniu argumentacji, przenosząc punkt ciężkości z rzeczowej dyskusji na pochodzenie kontrargumentu.

Jest on podobny do błędu ad hominem, ponieważ wykorzystuje negatywne postrzeżenie danego źródła informacji, aby zdyskredytować argument, zamiast podejmowania dyskusji.

Przykład: Poseł oskarżony w programie telewizyjnym o branie łapówek odpowiedział, że informacje podawane przez tę stację są fałszywe i powinniśmy brać na to poprawkę.

złoty środek

Twierdziles, że kompromis, albo też punkt leżący pośrodku, pomiędzy dwoma ekstremami, jest prawdziwy.

Często się zdarza, że prawda leży pomiędzy skrajnymi punktami, ale takie założenie wypacza logiczne myślenie. Czasem jest to po prostu nieprawdą (zatem kompromis także jest nieprawdzy). Punkt leżący w połowie drogi między prawdą i fałszem – nadal jest fałszem.

Przykład: Renata stwierdziła, że szczyponki powodują autyzm u dzieci, ale jej wyszatłona koleżanka Teresa powiedziała, że jest także twierdzenie zostało dawno przebadane i uznane za fałszywe. Ich wspólna przyjaciółka Alicja zaproponowała kompromis: szczyponki powodują częściowo autyzm, a częściowo nie.

Nie będziesz popełniał błędów logicznych

Sofizm to błąd w rozumowaniu. Silne argumenty są pozbawione błędów logicznych, podczas gdy słabe argumenty wykorzystują błędy logiczne, aby wyglądać na silniejsze. Jednak to tylko sztuczki i iluzje, często używane przez polityków, media, a także zwykłych ludzi, aby oszukiwać.

Ale Ty nie daj się oszukać! Ten plakat został stworzony po to, abyś mógł zidentyfikować niektóre popularne sofizmaty.

Jeśli zobaczysz, że ktoś popełnia błąd logiczny, wklej mu link do odpowiedniego błędu, aby nauczyć go myśleć – np. yourlogicalfallacys.com/pl/strach-na-wroble

 Ten plakat jest rozpowszechniany na zasadach licencji Creative Commons No Derivative Works 2012. Autorem jest Jesse Richardson. Możesz drukować, kopiować i rozpowszechniać tę pracę, pod warunkiem że rozpowszechniasz ją w całości – tak aby inni także mogli ją rozpowszechniać w tej samej formie.

Polskie tłumaczenie: Towarzystwo Przyjaciół Nauk, <http://fb.com/TowarzystwoPrzyjaciolNauk> i Marcin Macinski i Rysia Wand i Oskar Jakowiec i Agnes Trzybinska

Ten plakat można pobrać bezpłatnie z naszej witryny: yourlogicalfallacys.com/pl/plakat